

1^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ιατρικής Ηθικής και Βιοηθικής

*Το φυσικό και το τεχνητό
υπό το πρίσμα των αναπαραγωγικών
και των βελτιωτικών τεχνολογιών*

Παρασκευή – Σάββατο – Κυριακή, 8-9-10 Δεκεμβρίου 2017, αμφιθέατρο Π, υπόγειο, Κέντρο Διάχυσης Ερευνητικών Αποτελεσμάτων (ΚΕ.Δ.Ε.Α.), 3^{ης} Σεπτεμβρίου, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 546 36 Θεσσαλονίκη.

Τοπική Οργανωτική επιτροπή:

Σωκράτης Δεληβογιατζής, Καθηγητής Φιλοσοφίας και Διευθυντής του Εργαστηρίου Φιλοσοφικής Έρευνας πάνω στο Φαντασιακό, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

π. Βασίλειος Καλλιακμάνης, Καθηγητής Ηθικής και Ποιμαντικής, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

Ιωάννης Μαρκόπουλος, Καθηγητής Φιλοσοφίας της Τεχνοεπιστήμης στο ΠΜΣ του Π.Τ.Δ.Ε., Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Φιλήμων Παιονίδης, Καθηγητής Ηθικής και Πολιτικής Φιλοσοφίας, Πρόεδρος του Τμήματος Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

Μιλτιάδης Βάντσος, Αναπλ. Καθηγητής Χριστιανικής Ηθικής και Βιοηθικής, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

Ελένη Καλοκαιρινού, Αναπλ. Καθηγήτρια Φιλοσοφίας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Υπότροφος Ωνασείου Κοινοφελούς Ιδρύματος.

Φερενίκη Παναγοπούλου – Κουτνατζή, Ειδική Επιστήμων της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού χαρακτήρα, Πανεπιστήμια Πειραιώς, Αθηνών και Πελοποννήσου, Υπότροφος Ωνασείου Κοινοφελούς Ιδρύματος.

με τη συνεργασία των

Γιάννη Δημολιάτη, Αναπλ. Καθηγητή Υγιεινής και Ιατρικής Εκπαίδευσης, Μονάδα Ποιότητας ζωής και θανάτου, **Εργαστήριο Υγιεινής και Επιδημιολογίας**, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων και

Ευάγγελου Προτοπαπαδάκη, Επίκουρου Καθηγητή Ηθικής Φιλοσοφίας, **Διευθυντή του Εργαστηρίου Εφαρμοσμένης Φιλοσοφίας**, και Επικεφαλής του Ελληνικού Κλιμακίου της Έδρας Βιοηθικής της UNESCO (Haifa), Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Η ανακάλυψη της διπλής έλικας του DNA από τους επιστήμονες James Watson και Francis Crick του Πανεπιστημίου του Καίμπριτζ το 1953, και η γέννηση της Louise Brown, του πρώτου παιδιού με εξωσωματική γονιμοποίηση στην Αγγλία το 1978, καθώς επίσης και η δημιουργία του προβάτου Dolly με τη μέθοδο της κλωνοποίησης από τον Ian Wilmut και την ερευνητική του ομάδα στο Ινστιτούτο Roslin της Σκωτίας

το 1996, αποτελούν χρονολογίες – ορόσημα όχι μόνο για τις επιστήμες της ζωής αλλά και για όλη την ανθρωπότητα. Με τα τρία αυτά επιτεύγματα έχουν πλέον δημιουργηθεί όλες οι προϋποθέσεις ώστε η ιατρική και όλες οι συγγενείς προς αυτήν επιστήμες να μπορούν να επέμβουν στη δημιουργία του ανθρώπου, στην τροποποίησή του με τις ποικίλες βελτιωτικές τεχνολογίες, ώστε να καταστήσουν εφικτή ακόμα και τη δημιουργία του, απελευθερωμένου από τους φυσικούς καθορισμούς, «μετα-ανθρώπου». Έκτοτε νέες τεχνικές έχουν καταστεί δυνατές οι οποίες υπόσχονται σε όσους δεν μπορούν ή δεν επιθυμούν να αποκτήσουν παιδιά με φυσικό τρόπο, να τα αποκτήσουν με άλλους τεχνητούς τρόπους: υποβοηθούμενη αναπαραγωγή, εξωσωματική γονιμοποίηση, τεχνική της παρένθετης μητέρας, αναπαραγωγική κλωνοποίηση. Επίσης, ακούγεται πρόσφατα και μια άλλη τεχνική της ανθρώπινης αναπαραγωγής, η πολλαπλή γονεϊκότητα (multiplex parenting) σύμφωνα με την οποία ένα παιδί θα δημιουργείται εξωσωματικά από το γενετικό υλικό ενός, δύο, τριών ή περισσότερων ζευγαριών, υποτίθεται για το καλό του. Από την άλλη πλευρά, άλλοι φιλόσοφοι οραματίζονται την τεχνητή «βελτίωση» του ανθρώπου από γνωστική, φυσική, ψυχολογική και ηθική άποψη.

Κατά συνέπεια, εύλογα ερωτήματα δημιουργούνται από τις μεγάλες και ανεξέλεγκτες διαστάσεις τις οποίες λαμβάνουν σήμερα οι εξελίξεις της ιατρικής επιστήμης και των ιατρικών τεχνολογιών και εφαρμογών. Πτυχές της ανθρώπινης ζωής οι οποίες μέχρι τώρα ήταν ανέγγιχτες από την επιστήμη, και για τούτο εθεωρούντο «ιερές», καθίστανται αντικείμενο έρευνας των ιατρικών και γενετικών επιστημών, «αποϊεροποιούνται» εντελώς, περνούν σταδιακά, όπως θα έλεγε ο Allen Buchanan, από τη σφαίρα του τυχαίου σε εκείνη της επιλογής. Βεβαίως, οι επιστήμονες της υγείας και οι βιο-μηχανικοί (bio-engineers) οι οποίοι προωθούν τεχνολογίες αυτού του είδους το κάνουν, όπως ισχυρίζονται, για το καλό του ανθρώπου. Εν τούτοις, δεν μας έχουν εξηγήσει καθόλου πώς και υπό ποιά έννοια η σταδιακή αλλά πλήρης υποταγή των «φυσικών επενδύσεων» της ζωής μας (κατά την έκφραση του Ronald Dworkin) στις ιατρικές επιστήμες και τεχνολογίες, με μια λέξη, στις «πολιτιστικές επενδύσεις» μας αποβαίνει μικρο- ή μακρο-πρόθεσμα προς όφελος της ανθρωπότητας. Τί όφελος έχει, δηλαδή, ο άνθρωπος μακροπρόθεσμα με την όσο το δυνατόν μεγαλύτερη «ιατρικοποίηση» της ζωής του; Και γιατί μια περισσότερο ιατρικοποιημένη κοινωνία η οποία ελέγχει πλήρως τη ζωή μας (π.χ. τον τομέα της αναπαραγωγής των ανθρώπων) είναι κατ' ανάγκην μια πιο «προοδευμένη» κοινωνία;

Τέτοια και παρόμοια ερωτήματα θα εξετασθούν κατά τη διάρκεια του Συνεδρίου. Θεματικοί άξονες στους οποίους είναι καλό, αλλά όχι απαραίτητα αναγκαίο, να εμπίπτουν οι ανακοινώσεις είναι οι εξής:

*Το έμβρυο ως καρπός ένωσης και ως προϊόν της γενετικής τεχνολογίας. Γιατί πρέπει να μας ενδιαφέρει πώς φέρνουμε ένα παιδί στον κόσμο.

*Είναι όντως το έμβρυο «πράγμα»; Μια ερώτηση προς τους Έλληνες νομικούς.

* «Γιατί δεν υποβάλλω το σώμα μου στις τεχνικές της Ιατρικώς υποβοηθούμενης αναπαραγωγής»: σκέψεις της υπογόνιμης γυναίκας.

*Η προσφορά της παρένθετης μητέρας ή γιατί το γυναικείο σώμα δεν μπορεί να εμπορευματοποιηθεί.

* Η δωρεά των ανθρωπίνων γαμετών επ' αμοιβή: πιθανές αντιδράσεις.

*Είναι η αναπαραγωγική μας αυτονομία απεριόριστη, τουτέστιν δυνατή με οποιαδήποτε ιατρική τεχνολογία είναι διαθέσιμη, ή πρέπει να καθορίζεται σε μεγάλο βαθμό από σκέψεις που έχουν να κάνουν με το αγαθό του παιδιού που πρόκειται να γεννηθεί;

*Είναι η γέννηση ενός παιδιού μια μοναχική υπόθεση ή το αποτέλεσμα μιας σχέσης;

*Υπάρχει δικαίωμα στην αναπαραγωγή με οποιαδήποτε μέθοδο; Τί είδους είναι το δικαίωμα αυτό και πώς προκύπτει;

* Γιατί οι βελτιωτικές τεχνολογίες πρέπει (ή δεν πρέπει) να μας απασχολούν;

*Τί βελτιώνουμε με τις διάφορες βελτιωτικές τεχνολογίες και σε σχέση με τί; Κατ' αυτές, ποιο είναι το βέλτιστο αγαθό;

* Είναι η τάση που εκφράζουν οι κοινωνικοί Δαρβινιστές προς όλο και μεγαλύτερη υπέρβαση του φυσικού ρεαλιστική; Μήπως οραματίζονται μια ουτοπία;

* Διαφορετικές συλλήψεις της σχέσης φυσικού και τεχνητού.

Οι παραπάνω θεματικοί άξονες είναι ενδεικτικοί και κατ' ουδένα τρόπο εξαντλητικοί. Στο παρόν Συνέδριο είναι ευπρόσδεκτες ανακοινώσεις από ειδικούς στη Βιοηθική, φιλοσόφους, θεολόγους, ιατρούς, νομικούς και κοινωνιολόγους. Ενθαρρύνονται ιδιαίτερα να συμμετάσχουν οι μεταπτυχιακοί φοιτητές και οι υποψήφιοι διδάκτορες οι οποίοι κάνουν έρευνα σε θέματα ιατρικής ηθικής και βιοηθικής.

Εκ μέρους της Οργανωτικής Επιτροπής

Ελένη Καλοκαιρινού

Μιλτιάδης Βάντσος